

“ Dobrovolníkem na misií ve válčící Africe

Rozhovor s Vojtěchem Bílým

V březnu tohoto roku vyšla Vojtěchu Bílému a novinářce Aleně Scheinostové v nakladatelství Portál prvotina s názvem *Když padají manga*. Publikace líčí Bílého pobyt na karmelitánské misií ve Středoafričké republice během školního roku 2013–2014. V městečku Bozoum byl dobrovolnickým učitelem v době probíhajícího konfliktu mezi povstaleckými rebely (Sélékou) a milicí z domobrany (Antibalakou).

Ester Gerová: Pro české novináře jste mohl být exkluzivním zdrojem, přesto vás ale kontaktovala hlavně rozhlasová a televizní společnost BBC. Proč myslíte, že tomu tak bylo?

Vojtěch Bílý: Mediální záběr televizní a rozhlasové společnosti BBC je celosvětový. Její novináři s námi kromě telefonování strávili několik dní, točili záznamy, provázel jsem je. Čeští žurnalisté stav v SAR nekomentují. A pokud o něm informují, tak velmi zkresleně, asi takto: „Ve Středoafričké republice bylo v parku zabito šest slonů.“ Nemluví o tom, kolik lidí zemřelo, proč došlo k jejich vyhlazení, že to bylo v situaci, kdy Séléka převzala moc a ochránci parku museli utéct. Nehledě na to, že většina českých novinářů mne kontaktovala teprve po článku uveřejněném v BBC 7. ledna 2014 s názvem *Krise v SAR, dobrovolník se bojí útoku*. Vlastně se v tuzemských médiích o SAR začalo mluvit až když se v zahraničním zpravodajství objevovalo slovní spojení *hrozí genocida*.

EG: V knize popisujete, jak francouzský generál Soriano veřejně slíbil, že se o pořádek v Bozoum postará. Dvě hodiny nato ovšem odjel...

VB: Tehdy šlo o životy tisíců lidí, potřebovali jsme pomoc zvenčí. Otcí Aureliovi se podařilo vytvořit tlak přes kontakty na Francouzském velvyslanectví v Bangui a v Evropské unii. Francouzští vojáci přijeli za pět minut dvanáct, v půli prosince 2013 se na misií ukázal velitel operace Sangaris, velké francouzské intervence v SAR, generál Soriano. Když byly zapnuté kamery BFM TV a armádního zpravodajství, prohlášoval, že je na čase odzbrojit nekontrolovatelné složky v Bozoum a nastolit pořádek. Pak navštívil své jednotky a odletěl. Tři dny po tomto projevu se francouzské vojsko potichoučku sbalilo a odjelo. Soriano naši situaci citelně zhoršil. Jako oficiální autorita mohl situaci změnit, místo toho se rebelové ze Séléky cítili nedotknutelní, sebevědomí, pro nás více nebezpeční.

EG: Nátlak na různé instituce včetně médií tedy podle vás může konflikt ještě zhoršit?

VB: Problémem je spíše způsob, jakým média, včetně těch velkých a spolehlivých, s informacemi o SAR zacházela. Konflikt označila za muslimsko-křesťanský. Arabů, původem ze severu, žijících v SAR po generace, je zhruba patnáct procent. Původní většinové středoafričké obyvatel-

stvo jsou vyznáním převážně animisté či křesťané. Obě komunity vedle sebe žily bez větších problémů. V roce 2012 vznikla povstalecká organizace Séléka, která je tvořena žoldáky ze severu, z Čadu a Súdánu, tedy lidmi určitého etnika, lidově je nazýváme Arabové, kulturně a nábožensky jsou to muslimové. Tito rebelové nejednali ve jménu Alláha ani náboženství. Všichni jeli v drogách, velmi intenzivně pili. Předváděli primitivní formu barbarství a zločinnosti v touze po moci a penězích. Povstanci začali po vstupu do země utlačovat původní středoafričské obyvatelstvo, přičemž na arabské minoritě se nedopouštěli tak velkých zločinů. Segregativní přístup vytvořil tlaky mezi skupinami: původní středoafričtí zemědělci se postupem času začali bránit a vznikla Antibalaka. Okolo Bozoum bylo lidí z této domobrany okolo dvou a půl tisíc, nebyli ale dobře vyzbrojeni, zorganizováni, navíc všichni schopni boje. Povstalců ze Séléky bylo ve stejné oblasti padesát až šedesát, což byl velký nepoměr. Séléka však disponovala obrovským arzenálem, takže Antibalaku při každém útoku odrazila.

EG: A co kmen M'Bororo?

VB: Tito kočovní pastevci kulturně a etnicky patří k severní Africe. Média je hodila do jednoho pytle se Sélékou a Araby a vznikl z toho etnický problém. Nenávist Antibalaky byla přitom v první fázi zaměřena výhradně na Séléku. Jedno z velkých selhání médií vyspělého světa je, že možná nechtěně, ale zásadně přispěla k negativnímu vývoji v SAR.

EG: Ulevilo se vám, když Africká unie vyprovodila Séléku po jejím odzbrojení do Čadské republiky?

VB: „Ulevilo“ není správné slovo. Africká unie s čadskou armádou provedla jeden z mnoha odsunů, které v SAR

tehdy probíhaly. Podařilo se odstranit aktuální problém: Séléka byla přemístěna pryč. Spolu s ní byla ale donucena odejít i celá muslimská komunita v Bozoum, což bylo více než dva tisíce lidí, asi desetina všech obyvatel města. Mezi nimi byli i mí žáci a kamarádi: žádný důvod k oslavám. V SAR bylo původně asi půl milionu muslimů, zhruba osmdesát procent bylo deportováno. To bylo velkou prohrou jak pro Středoafričskou republiku, tak pro mezinárodní společenství, kterému nezbývalo, než takto ochránit uvedenou minoritu ve velkém nebezpečí.

**EG: V publikaci píšete, že Antibalaka převzala stano-
viště po Séléce.**

VB: Pro Antibalaku jsme měli zpočátku pochopení, byla v beznadějně situaci, po několika měsících intenzivní šikany vzala zbraně a začala se bránit. Když násilí eskalovalo, došlo k odsunu Séléky a muslimů, tak její řádění a opojení moci přerostlo v další formu rebelie. Lidé z domobrany začali vypalovat a vykrádat opuštěné mešity, obchody muslimů, pronásledovali zbýlé muslimy. Snaha pomoci bezbrannému obyvatelstvu se pak otočila proti nám. Když jsem v září přijížděl z hlavního města Banguí do Bozoum, musel jsem projet asi dvanácti checkpointy ozbrojenců ze Séléky, po cestě zpátky tam bylo jedenáct bariér z Antibalaky.

EG: Jak vlastně vznikl název vaší knížky?

VB: Po odeznění největších bojů jsme obnovili výuku. V dubnu začala padat zralá manga ze stromů na plechovou střechu školy. Dělal to obrovské rány, podobné výstřelům z kalašnikovů. Žáci ve třídě strnuli nebo sebou trhli a schovali se pod lavici. Tak vznikl titul naší publikace – *Když padají manga*.